

I ANTIKAFFÄREN

ZIMMERDAHL ANTIQUES AND 20TH CENTURY DESIGN

Fredrik Zimmerdahl är antikhandlare i Lund. Hans specialitet är 1900-talets design, men i hans butik, granne med domkyrkan, finns även modern konst och 1700-talsföremål.

Text och foto Peter Lövström.

SÖLVESBORG 1987, en fredagskväll i juni. Fredrik Zimmerdahl, 18 år, och hans tjej bestämmer sig för att skipa bion och i stället gå på auktion på Auktionskammaren. Det är inte första gången, Fredrik gillar att handla på loppis, mest LP-skivor. Men den här dagen händer något.

– Den kvällen var första gången jag såg objekten som såldes. Jag såg 30- och 40-talslampor, lövformade fat, art décoföremål. Allt var till salu, för nästan ingenting. Där och då vaknade mitt intresse, som snart blev en passion, berättar Fredrik Zimmerdahl.

Han fick tillgång till en vrå i föräldrarnas möbelaffär där han inledde sin verksamhet som antikhandlare i begränsad skala.

– En egen liten lekstuga där jag fick hålla på, säger Fredrik.

Intresset för gamla ting väcktes inte helt utan historiskt sammanhang, utan hör nära samman med tidigare generationer i familjen. Farmor var en entusiastisk samlare. Hon och hennes man, som startade möbelaffären i Sölvesborg, var privata vänner till formgivaren Berndt Friberg på Gustavsbergs porslinsfabrik.

– De var ute och dansade tillsammans på 30-talet. Jag har sett bilder i farmors gamla fotoalbum på dem, säger Fredrik.

Genom farföräldrarna lärde sig Fredrik tidigt älska Stig Lindbergs formspråk, även han knuten till Gustavsberg som konstnärlig ledare under 1950-talet.

Fredrik Zimmerdahls ögon får en särskild lyster när han minns åren efter den avgörande fredagskvällen på auktionshuset i Sölvesborg.

– Tio år framåt samlade jag på mig erfarenheter och teoretiska kunskaper, läste konst- och litteraturvetenskap här i Lund. Och handlade prylar. Det kunde bli tjugo loppmarknader på en helg. Vi fyllde den

gamla 245:an och körde hem och diskade allt; prydnadsting, porslin och glas. Det var en fantastisk tid. Allt var tillgängligt, och nästan gratis, säger han.

Och passionen håller i sig, Fredrik tycker att arbetet är lika spännande fortfarande.

– Ja. Men jag jobbar på ett annat sätt. Nu handlar det ibland om nationella konstskatter i stället för loppisfynd. Passionen är nog starkare än någonsin, försäkras Fredrik Zimmerdahl.

Granne med domkyrkan

I september år 1996 öppnade han butiken i Lund, på samma adress som i dag men i en mindre lokal på bottenvåningen. Huset är närmsta granne till Lunds domkyrka. När Fredrik Zimmerdahl öppnade antikhandeln drev ännu den legendariske konsthandlaren Anders Tornberg sitt galleri i grannhuset. Ett par portar bort

Dame mit jaguar från Werkstatte Hagenauer i Wien, från cirka år 1920. Troligen i design av Karl Hagenauer. Amelie Olsson och Fredrik Palmblad, på besök från Göteborg, fascinerats av kvinnan med jaguar i koppel. Pris: 28 000 kronor.

VÄNSTER SIDA:

Signhild Nyberg och Fredrik Zimmerdahl pratar Georg Haupt. Fredrik har svensk möbelhistoria i huvudet men bläddrar fram bilder på praktmöblerna i sina böcker. Taklampan Klocka är ritad av Bengt-Johan Gullberg. På väggen två konstverk av Kjartan Slettemark (1932–2008).

ligger anrika Café Ariman, där Lunds skönandar fyller uteserveringen varma sommarkvällar.

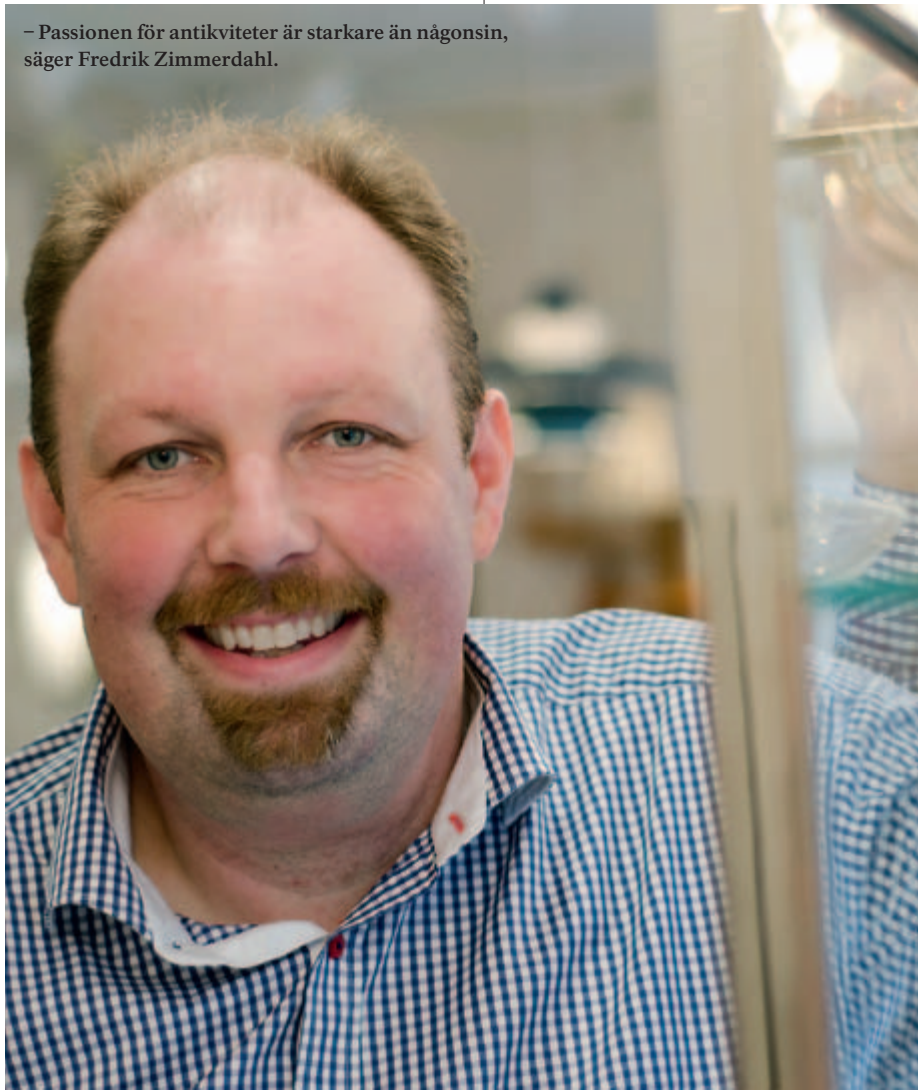
Sedan starten har huvudinriktningen varit 1900-talsdesign och konsthantverk med betoning på perioden 1925 till 1975, men med visst utrymme även för objekt från tidigare århundraden.

Zimmerdahl antiques and 20th century design är dessutom ibland platsen för evenemang, utställningar, boksignering. I de gamla lokalerna en trappa ner arrangerar Fredrik Zimmerdahl regelbundet utställningar. Fotografen Mats Bäcker, multiartisten Niels Jensen, IX-gruppmålaren Alf Olsson och lundaprofilen Jan Winter är några av namnen som Fredrik har ställt ut. När Fredrik pratar om lokalen säger han galleriet och betonar att antikhandeln ska vara mer än en försäljningslokal.

Lunds legendariske silversmed

Det är trångt bland alla ting och möbler, konst och konsthantverk, om än inte överlastat. Fredrik Zimmerdahl berättar att nya objekt kommer in dagligen. Alldeles innanför entrén vacklar en trave lätt patinerade Sjuan-stolar (1955). Längre in i en hörna tronar två Ägget-fätöljer (1958), den ena i skinn med fotpall god för 65 000 kronor. Mellan dem en stor målning av Sven Jonson (1902–1981), Målaren för 145 000 kr. På väggen mitt emot hänger målningar av Henri Sert (1938–1964) och Susanne Weil under en överdådig ljuskrona i venetianskt muranoglas. I en bred butiksdisk under glas ligger en omfattande samling smycken

– Passionen för antikviteter är starkare än någonsin, säger Fredrik Zimmerdahl.

av Lunds legendariske silversmed Wiwen Nilsson (1897–1974): örhängen, halsband, armband, broscher. Längst in i lokalen är väggen täckt av hyllor med glas och keramik, ett stort antal av objekten formgivna av Stig Lindberg (1916–1982). På ett lågt bord intill trängs fler vaser, skålar, fat, ljusstakar och en hopvikt kökshandduk som visar sig innehålla glasprismor från ljuskronan ovanför, daterad 1780.

– Den där ska diskas i morgon, säger Fredrik Zimmerdahl i förbigående.

Och bredvid handduken, gömda bakom en rad höga vaser, gnistrar ett halvt dussin tunna kaffekoppar i ofärgat glas:

– De där är tillverkade i laboratorieglass på Jenaer glas, design Wilhelm Wagenfeld, slutet av 1920-talet, förklarar Fredrik.

Fredrik Zimmerdahl uttalar formgivarens namn lustfyllt med oklanderlig tysk artikulation. Familjen Zimmerdahl bodde fyra år i Wien, för knappt tio år sedan.

– En mycket behaglig period i livet, säger Fredrik Zimmerdahl, som med hjälp av goda vänner fortsatte att driva antikhandeln medan han vistades utomlands och passade på att förkovra sig i framför allt Wiener verkstättes och Josef Franks (1885–1967) produktioner.

Unik möbel av Haupt

Men vi hinner inte växla många ord i taget innan nya kunder kliver upp för trappan. Signhild Nyberg bor i Lund och tittar ofta in i affären ”för att njuta av allt det vackra”. I dag har hon läst om en svensk praktmöbel som såldes på auktion nyligen för drygt fyra miljoner kronor. Hon har med sig ett tidningsklipp med bild. Visserligen en vacker byrå, menar hon, men stämmer verkligen priset?

Fredrik Zimmerdahl konstaterar snabbt att det rör sig om en intarsiamöbel ur Georg Haupts unika produktion. Haupt var hovschatullmakare hos Gustav III, en nydanare utan motstycke, förklarar han medan Signhild Nyberg lyssnar uppmärksam.

– Haupt stod för ett enklare formspråk som bröt tydligt mot rokokon, sedan kom sengustavianismen, där hans ideal inte passade in. Men Haupt hade lyckan att få dö relativt tidigt, när han var på topp. Sedan dröjde det ända till förra sekelskiftet innan hans skaparkonst återupptäcktes.

När Sveriges konst- och antikhandlarförening öppnade årets Grand antiques-

mässa på Nordiska museet tidigare i höstas bidrog Zimmerdahls med ett unikt sminkbord av Georg Haupt. Det innebar en mindre sensation eftersom det mesta av Haupts möbler är kända sedan tidigare, omnämnade i den svenska möbelhistorien, registrerade och bokförda. Sminkbordet hade stått på Ramnäs herrgård i familjen Tersmedens ägo i århundraden. Det hade sedan gått i arv inom familjen och därmed aldrig blivit synligt på marknaden.

– En unik upplevelse! Jag blev helt euforisk när det stod klart att den lite suddiga signaturen var av Georg Haupts egen hand, säger Fredrik.

Antikaffär och mötesplats

Medan Fredrik berättar har Amelie Olsson och Fredrik Palmblad kommit in i galleriet och går runt bland föremålen. De bor i Göteborg och är på besök hos släktingar i Lund. Hon jobbar med grafisk design och reklam, han är produktdesigner.

– Vi samlar inspiration, formgivning är vårt stora intresse.

HÖGER SIDA:

– En del av objekten säljs till överkomliga priser, påpekar Fredrik Zimmerdahl. Ett askfat som är en skulptur som är ett askfat, design Beck och Jung, 1960-tal. Pris: 450 kronor.

Framför Nisse Strinnings (1917–2006) bokhylla står Poul Kjaerholms (1929–1980) sällan skådade PK 20. I dag kostar ett nyflätat exemplar 29 000 kronor. Den strutformade taklampan är av kvistfri furu, oregon pine. Dansk formgivning från 1960-talet.

Närmsta granne med Lunds domkyrka. – Det här är historiskt viktig mark, säger Fredrik Zimmerdahl som har drivit antikhandel på samma adress sedan 1996.

Stig Lindbergs kaffekopp Adam för Gustavsberg.

– Jag lärde mig tidigt älska Stig Lindbergs formspråk, säger Fredrik Zimmerdahl.

En annan kund lägger upp ett par en gång vita hyllgavlar till en stringhylla på ett av borden och ser hjälplöst på antikhandlaren Zimmerdahl. Årtiondens tobaksrök har färgat plasten mörkt gulorange. Hopp-löst fall? Nej, Fredrik föreslår diskmedel, ljummet vatten, en mjuk tandborste. Och tålamod.

– En ganska vanlig dag, summerar Fredrik Zimmerdahl när den sista kunden för dagen (inte riktigt, visar det sig) har lämnat butiken.

I tystnaden hörs Glenn Goulds medita-tiva pianotoner ur högalarna, tydligare än innan. Fredrik hämtar en baguette som har legat orörd sedan eftermiddagens kunder avbröt lunchen.

– Värderingsbiten är stor och viktig i min verksamhet. Både över disk här i gal-leriet och på hembesök. Ofta när ett dödsbo ska delas vill de anhöriga ha råd. Jag brukar säga att jag bär på en ackumulerad kunskap på det här området. Jag har arbetat länge med antikviteter och kan en del. Men fram-för allt lär jag mig mer hela tiden, varje dag, menar Fredrik.

Det har börjat skymma utanför fönst-ren, men dörren är olåst och härinne lyser oräkneliga lampor med diskret dinglande prislappar. Och snart är fåtöljerna längst in i antikhandeln (design: Charles och Ray Eames) upptagna av nya gäster, bekanta och stamkunder. Fredrik bjuder på kaffe och mineralvatten. På andra sidan skyltfönstren reser sig domkyrkans massiva silhuett mot kvällshimlen.

Fredrik Zimmerdahl pratar om platsens betydelse för honom och för verksamheten.

– Det här är historiskt viktig mark, med domkyrkan nära inpå, Anders Tornbergs gamla galleri i grannhuset, hans ande är ständigt närvarande. Och härute på gatan passerar Lunds alla humanister och esteter förbi på cykel, kanske på väg till Konsthallen eller Skissernas museum, säger han.

Att några av de där humanisterna och esteterna verkar sakna respekt för verksamhetens öppettider tycks inte bekymra Fredrik Zimmerdahl. Åtminstone inte i kväll. Han sammanfattar:

– Det här är en mötesplats, framför allt annat. ☒

Blå stengodskeramik av äkta paret Erich och Ingrid Triller, verksamma i Tobo.

Från entrén åt gatan kommer besökaren in i ett ombonat vardagsrum. Välj sittplats efter smak: Arne Jacobsens Oxford (närmast kameran) eller Le Corbusiers (1887–1965) LC4 schäslong ponny (båda 9 500 kronor).

